

Такриз

ба автореферати диссертатсияи Назризода Чамила Маҳмуд таҳти унвони «Асосҳои илмӣ-методи тарбияи маънавӣ-ахлоқии хонандагони синфҳои 9-11 дар раванди дарсҳои забони русӣ» (дар муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумии таҳсилашон бо забони тоҷикӣ) барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои педагогӣ аз рӯйи ихтисоси 5.3. Педагогика (5.3.5.8. Назария ва методикаи таълими забон ва адабиёти рус дар мактабҳои забони таҳсилоташон ғайрирусӣ)

Ҳар як дарс иқтидори тарбиявии худро доро буда, мавзӯҳои фанҳои мухталиф якдигарро пурра намуда, дар ташаккули сифатҳои маънавӣ-ахлоқӣ ва тафаккури созандаю эҷодии хонандагони синфҳои 9-11 нақши муассир доранд. Агар, ба таври дигар гуфтаҳои болоро шарҳ диҳем низоми мақсадҳо дар шароити таълимии мактабҳои миёнаи умумӣ характери иерархӣ доранд. Барои амалӣ намудани ҳадафҳои таълими мактабӣ робитаи байни ҳадафҳо дар сатҳҳои гуногун шарҳ додан лозим аст.

Бароҳмонии қорҳои тарбиявӣ дар раванди машғулиятҳо натиҷаи назаррас дода, шароит фароҳам меорад, то ташаккули бисёр хислатҳои шахсияти хонандагон амалӣ шаванд.

Бояд қайд кард, ки дарсҳои забони русӣ дар ташаккули сифатҳои маънавӣ-ахлоқӣ, дарки воқеият, фаҳмишҳои ҳаёти ва ҷанбаҳои ҷаҳонбинии хонандагони синфҳои 9-11 ҳам нақши муассири тарбиявӣ доранд.

Маҳз, дар раванди дарсҳои забони русӣ ангезаҳои муҳими хонандагони синфҳои болоӣ, стратегияҳои ҳаёти ва нақшаҳои минбаъда таҳия карда мешавад. Ташкили мақсадноки дарсҳои забони русӣ хонандагонро ғайр намуда, барои ноил гардидан ба муваффақиятҳо замина гузошта, баҳри пешгирӣ кардан аз ноқомиҳо шароит фароҳам меорад.

Тавре аз мушоҳидаҳои педагогӣ ва пажӯҳишҳо дар ин самт ошкор мегардад, дар раванди дарсҳои забони русӣ на танҳо таҳлили асарҳои нависандагон бо назардошти тамоми хусусиятҳои бадеӣ, балки мушаххассозии ин ҷараён ташаккули сифатҳои маънавӣ-ахлоқии хонандагони синфҳои 9-11-ро суръат мебахшад.

Албатта, шинос кардани хонандагони синфҳои 9-11 бо асарҳои нависандагони барҷаста, шеърҳои пандномаҳои онҳо дар раванди дарсҳои забони русӣ муҳим шуморида мешавад, вале заруртар аз ҳама он аст, ки ба умқи муҳтавои асарҳо сарфаҳм раванд. Ва омӯзгорро мебояд дар

кушодану фаҳмонидани шеърӣ шоирон ва маъноҳои асар ба хонандагон кумакҳои ҳамаҷониба намоянд. Зеро, бе тарки маъноӣ шеърӯ асар раванди ташкили дарсҳои забони русӣ маъно пайдо накарда, сатҳ ва ҷанбаҳои тарбияи машғулиятҳо костаю нокомил мегарданд.

Мақсади таҳқиқотро муаллиф ба таври назариявӣ муайян намудан ва амалан ошкор сохтани методҳои тарбияи маънавӣ-ахлоқии хонандагони синфҳои 9-11 дар раванди таълими фанни забони русӣ дар асоси амсилаи таҳиягардидаи педагогӣ нишон додааст.

Назризода Ҷамила Маҳмуд барои иҷрои мақсад ва фарзияи таҳқиқот чунин вазифаҳоро ҳаллу фасл кардааст:

1. Омӯзиши адабиёте, ки ба мавзӯи тарбияи маънавӣ-ахлоқии хонандагони муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ бахшида шудаанд.

2. Таҳлил, баррасӣ ва ошкорсозии проблемаи тарбияи маънавӣ-ахлоқии хонандагони синфҳои 9-11 дар муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ.

3. Муайян намудани нақш ва арзиши дарсҳои забони русӣ дар ҳалли мушкилоти педагогӣ дар самти тарбияи маънавӣ-ахлоқии хонандагони синфҳои болоӣ.

4. Илман асоснок намудани методҳои психологӣ-педагогии ташаккули маърифат, дарк, сифатҳои маънавӣ-ахлоқӣ ва зеҳнии хонандагони синфҳои 9-11 дар дарсҳои забони русӣ.

5. Ошкорсозии роҳҳои муассири ба роҳмонии раванди тарбияи маънавӣ-ахлоқии хонандагон дар дарсҳои забони русӣ.

6. Таҳия намудани амсилаи педагогии тарбияи маънавӣ-ахлоқии хонандагони синфҳои 9-11 дар дарсҳои забони русӣ.

7. Гузаронидани корҳои озмоишӣ дар муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ ҷиҳати муайян кардани тарбияи маънавӣ-ахлоқии хонандагон дар дарсҳои забони русӣ.

Аз автореферати диссертатсия муайян мегардад, ки он дорои ҳам моҳияти назариявӣ ва ҳам амалӣ мебошад. Аз натиҷаҳо ва хулосаҳои таҳқиқот метавонанд, пажӯҳишгароне, ки ҷанбаҳои маърифатӣ, маънавӣ, ахлоқӣ ва зебоиписандии хонандагони синфҳои 9-11-ро мавриди омӯзиш қарор медиханд, ҳамчун манбаи бозътимод истифода намоянд. Инчунин, натиҷаҳои таҳқиқот метавонанд сарчашмаи бо эътимод ҷиҳати такмилёбии савияи касбии омӯзгорони фанни забони русӣ ва он муҳаққиқоне, ки ба корҳои илмӣ машғул мебошанд, гарданд.

Дар автореферати диссертатсия Назризода Ҷамила Маҳмуд дар бораи навгониҳои илмӣ таҳқиқот ишораҳо кардааст. Ба андешаи муаллиф дар он аст, ки дар раванди дарсҳои забони русӣ шароитҳо ва

методҳои педагогії баланд бардоштани сатҳи тарбияи маънавӣ-ахлоқии хонандагони синфҳои 9-11 ошкор карда шуда, самарабахшии таълим, моҳият ва судмандии дарсҳои забони русӣ дар тарбияи маънавӣ-ахлоқии хонандагони синфҳои 9-11 илмӣ муайян гардид.

Дар баробари дастовардҳои илмӣ автореферати диссертатсия дар он бахшо ва масъалаҳои баҳсталаб вомехӯранд:

1. Хуб мебуд, муаллиф сатҳи муқоисаи тарбияи маънавӣ-ахлоқии хонандагони синфҳои 9-11-ро дар раванди дарсҳои забони русӣ шарҳи бештар меод.
2. Дар қисмати автореферати русӣ хатоҳои грамматикӣ ва техникӣ ба чашм мерасанд.

Камбудихои зикргардида хусусияти ҷузъӣ дошта, ба мазмун ва мундариҷаи автореферати диссертатсия таъсири ҷиддӣ намегуздоранд ва арзиши илмӣ онро коста намегардонанд, баръакс аз он далолат медиҳанд, ки ин мушкилот дар назарияи илмҳои педагогӣ ва дар амалия корҳои тарбиявӣ мубрам ва зарурӣ арзёбӣ мегардад.

Хулоса, кори таҳқиқотии Назризода Ҷамила Маҳмуд дар мавзӯи «Асосҳои илмӣ-методии тарбияи маънавӣ-ахлоқии хонандагони синфҳои 9-11 дар раванди дарсҳои забони русӣ» (дар муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумии таҳсилашон бо забони тоҷикӣ) ва автореферат ба талаботи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷавобгӯ буда, муаллифи он барои дарёфти дараҷаи илмӣ доктори илмҳои педагогӣ аз рӯйи ихтисоси 5.3. Педагогика (5.3.5.8. Назария ва методикаи таълими забон ва адабиёти рус дар мактабҳои забони таҳсилоташон ғайрирусӣ) сазовор мебошад.

Муқарриз:

Номзади илмҳои педагогӣ, мудири шуъбаи
кор бо магистрон, унвонҷӯён ва докторантон
аз рӯйи ихтисос PhD- и Институти фалсафа
ва сиёсатшиносии ба номи
А.Баҳоваддинови АМИТ

Абдумуминзода С

Имзои С.Абдумуминзодаро тасдиқ мекунам.
Мудири шуъбаи кадрҳо ва корҳои махсуси
Раёсати Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон

Акрамзода Т.С.
17.10.2026

Маълумот барои тамос:

Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон

Суроға: Ҷумҳурии Тоҷикистон, 734025, ш. Душанбе, х. Рӯдакӣ, 33.

Телефон: + 992 37 221 71 00

Email: matbuot@amit.tj